

PAK CSIVON

Ho mester története

Ho mester Szöul Mukcsok kerületében élt. Ha a Déli-hegy mentén átkelünk a völgyön, egy forráshoz jutunk, amely egy öreg gingko fa árnyékában csordogál. E fával szemben volt egy ágakkal benőtt kapu, amely mindig nyitva állt Ho szél- és esőverte kicsiny nádkunyhója előtt. A házigazda nagyon szeretett olvasni. A családot varrónő felesége tartotta el.

Egy napon Ho felesége nem bírta már elviselni a koplalást:

– Ha uram sohasem teszi le a hivatalnoki vizsgát, akkor mi haszna, hogy annyit olvas?

Férje nevetve válaszolt:

– Még nem fejeztem be a tanulmányaimat.

– S nem lehetne-e mesterember?

– Hogy lehetnék? Soha nem tanultam kézügyességet igénylő munkát.

– Hát akkor nem lehetne-e kereskedő?

– Hogyan lehetnék kereskedő tőke nélkül?

Türelme fogytán Ho felesége mérgesen kifakadt:

– Hogy lehetnék, hogy lehetnék! Ez minden, amit kelmed a könyveiből megtanult éjt nappallá téve? Nem lehet mesterember, sem kereskedő. S ha tolvajnak állna?

Erre Ho félretette könyvét, felállt, s így szólt:

– Milyen kár! Tíz esztendő szántam a tanulmányaimra, de csak hét lett belőle...

Kisétált a házából. Senkit nem ismert a városban. Fel-alá járkált az Unjong utcában, majd végül a piacon megkérdezte, ki a leggazdagabb ember. Azt felelték, hogy a Pjon nevű kalmárt keresse, így el is ment annak házához. Miután bemutatták neki, meghajolt a kereskedő előtt, és így szólt:

– Szegény vagyok, de szeretnék vállalkozásba kezdeni. Van egy ötletem, amit megvalósíthatnék, ha kölcsönözne nekem tízezer rjangot.

– Rendszerben van – mondta a kalmár, és rögvést odaadta neki a kért összeget. Ho elfogadta, majd köszönés nélkül távozott. Pjon fiainak és vendégeinek szemében Ho koldusnak tetszett. Kopott volt az öve, bőrcipőjének sarka foszladozott, sapkája ütött-kopott, a kabátja meg sáros volt, és még az orra is folyt.

– Ismered ezt az embert? – kérdezték Pjont hitetlenkedve. Nemleges válaszára tovább kérdezték:

– Kidobták tízezer rjangot az ablakon egy idegen kedvéért, akinek még a nevét sem kérdezted meg. Miért?

Pjon így válaszolt:

– Az az ember, aki kölcsönt akar kérni, általában sokat köntörfalaz. Azt mondja, hogy tartani fogja a szavát, hogy nincs ok az aggodalomra, és még folytathatnám. De ez az ember, akivel most találkoztunk... Ruhája és cipője rongyos volt, de lényegretörően beszélt, szégyenkezés nélkül. Ez egy olyan ember, akit nem érdekel a földi gazdagság, hiszen elégedett az életével. Akármin jár is az esze, az valami nagy üzlet lehet, és kíváncsi vagyok, hogy mibe fog kezdeni. Ha nem adtam volna neki pénzt, akár megkérdezhettem volna a nevét is. De minék, ha már megettem?

Ily könnyen pénzhez jutva, Ho így gondolkodott: „Anszong városa Kjongi megye és Csungcsong megye határán van, és mindhárom déli tartomány útjai ott kereszteződnek.” Haza sem térve rögtön Anszongba ment, és gondoskodott szállásról. Másnap kiment a piacra, és felvásárolta az összes gyümölcsöt, amit csak talált. Kétszer annyit fizetett, hogy megvehesse mindet, így gyümölcsmonopóliumot hozott létre. Kis idő múlva az emberek nem tudtak ünnepet rendezni vagy áldozatot felajánlani, mert eltűnt a gyümölcs a piacról. A gyümölcsárusok rohantak Ho mesterhez, hogy visszavásárolják gyümölcsüket tízszeres áron.

Miután eladta az összes gyümölcsöt, késeket, kapákat, pamutot, kendert és selymet vásárolt. Ezután átkelt Csedzsu szigetére, ahol felvásárolta az összes lószórt, amit talált.

– Néhány év múlva senki nem lesz Koreában, aki képes lenne fejfödöt vásárolni – mondta. S korábban, mint amire számított, a lószőrkalapok ára tízszeresére emelkedett.

Egy napon Ho megkérdezett egy tengerészt:

– Ismersz-e olyan lakatlan szigetet valahol, amely alkalmas lehet emberek letelepítésére?

– Igen, uram. Egyszer régen elkaptam egy három nap, három éjjel dühöngő vihar, mire végül egy szigetre vetődtem. Úgy vélem, valahol Szagun és Nagaszaki között lehet. Ligetek és virágos rétek borították, amíg csak a szem ellátott, óriási gyümölcsök és uborkák nőttek ott anélkül, hogy valaki gondozta volna őket, a szarvasok csordákban kószáltak, és delfinek úszkáltak a hajónk körül...

Ho nagyon elégedett volt a válasszal.

– Ha elviszel oda, megosztom veled a gazdagságomat.

A tengerész ráállt az alkura. Egy jó széllel megáldott napon kihajóztak délkeletre, és elérték a szigetet. Ho felmászott egy hegycsúcsra, de kissé elégedetlennek tűnt.

– A sziget még ezer li széles sincsen, országnak bizony kicsiny. Mivel azonban a föld termékeny, s a vize édes, kellemesen élhetnék itt.

– Kivel élne itt, ezen a lakatlan szigeten? – kérdezte a tengerész.

– Az emberek követik az erényes vezetőt. Inkább az erényeim hiánya miatt aggódom, nem az emberek miatt.

Korábban Pjonszan környékén több ezer rabló garázdálkodott. A helyi hatóság csapatai eleinte képtelenek voltak őket megfékezni. Idővel azonban a városok megszilárdították védelmüket, a banditák nem tudták őket többé kifosztani, s az élelmiszertartalékaik kifogyóban voltak. Visszahúzódtak messzi rejtekhelyükre, ahol előbb-utóbb éhínség várt rájuk. Ezt hallván, Ho mester egyszer csak egyedül felkereste a rablók búvóhelyét, és eképpen próbálta meggyőzni vezetőjüket:

- Ha elrabolnátok ezer rjangot, és szétosztanátok egymást közt, fejenként mennyi jutna a zsákmányból?
- Hát bizony egy rjangnál nem több.
- Van-e valamelyikőtöknek felesége?
- Nincs.
- Van-e földetek?
- Miért rabolnánk, és miért szenvednénk most, ha lenne feleségünk és földünk?
- Ha komolyan gondolod, amit mondasz, akkor miért nem házasodtok meg, építetek házat, vesztek ökröt, és műveltek földet?
- Ki ne vágya erre? Csupán nincs pénzünk.

Ho elmosolyodott, majd így válaszolt:

- Rablók, akik a pénz miatt aggódnak! Ha csak pénz kell, adok. Ha elmentek holnap a tengerpartra, vörös zászlós hajókat fogtok látni. Mind tele lesz pénzzel. Vegyetek belőle, amennyit akartok.

Ezzel Ho otthagya őket. A rablók nevettek rajta, és örültek hitték.

Mindezek ellenére kimentek másnap a partra. Meglátták Ho mestert, hajóin háromszázezer ezüstpénzzel. A látottaktól teljesen lenyűgözve felsorakoztak és meghajoltak előtte.

- Bármit megteszünk, amire kegyelmed mint vezérünk utasít.

- Jól van, akkor próbáljatok meg minél több pénzt magatokhoz venni.

A rablók a pénz köré gyűltek, de egy-egy ember még száz rjangot sem tudott elvinni.

- Miféle rablók vagytok, ha még száz rjangot sem tudtok cipelni? Most, hogy a neveteket már ismeri a hatóság, nem mehetek vissza az emberek közé. Nincs hová. Van egy ötletem. Fogjátok a száz rjangot, szerezetek magatoknak asszonyt és ökröt, addig itt várok.

A rablók beleegyeztek, majd szétszéledtek. Ho mester várt, s annyi tartalékot halmozott fel, amennyi elég kétezer embernek egy évre.

Az összes bandita visszatért a megadott napon. Amikor mind a fedélzeten voltak, a hajók elindultak a sziget felé. Az élet újra nyugodt lett a szárazföldön.

A sziget új lakói fákat döntöttek, házakat építettek, és bambuszkerítéseket csináltak. A föld oly gazdag volt,

hogy még akkor is termett, amikor Ho emberei elhanyagolták a munkát.

Az aratás olyan bő terméssel szolgált, hogy jó részét hajóra tették, és Nagaszakiban eladták. Nagaszakit, a háromszázezer lakosú japán várost abban az időben igen nagy éhínség sújtotta, ezért Ho emberei mindent el tudtak adni, s egymillió ezüsttel tértek haza.

- Most látom ötletemet beteljesülni – mormolta Ho mester elgondolkozva. Összehívta a szigetnek mind a kétezer lakosát, és így szólt hozzájuk:

- Amikor idejöttem veletek, úgy terveztem, hogy először mindannyiukat gazdaggá teszek, utána feltalállok egy új írásrendszert, új viseletet és fejfedőt. De a sziget kicsiny, erényeim gyengék, ezért elhagyom ezt a helyet. Ha majd lesznek gyerekeitek, tanítsátok meg nekik, hogy a kanalat a jobb kezükben tartsák, és csak a szüleik után vegyenek a rizsesztáלבól.

Ezek után Ho egy kivételével elégette az összes hajót, mondván:

- Ha senki nem megy el innen, más sem jön ide.

Legvégül a vízbe dobott egymillió ezüstöt.

- Valaki majd megtalálja, ha apály lesz. De még a szárazföldön sem tudna egymillió rjangot elkölteni, hát még ezen a kis szigeten.

Végül magához hívta azokat, akik olvasni tudtak, és megparancsolta nekik, hogy szálljanak vele együtt hajóra, majd így szólt:

- Kitépem a viszálykodás gyökerét ezen a szigeten.

Ezek után Ho tovább járta Korea földjét, és a szegényeket segítette. Még így is maradt százezer ezüstje.

- Megadom a tartozásomat Pjonnak.

Elment tehát Pjonhoz.

- Emlékszel rám? – kérdezte Pjont, aki igen meg volt lepve.

– Nyomorúságos külsőd semmit sem változott, minden bizonnyal éltekozoltad mind a tízezer ezüstöt – válaszolta a kereskedő.

Ho csak mosolygott, mondván:

- Csak a hozzád hasonlóknak növelik megjelenésük fényét pénzzel. De hogyan tudná tízezer ezüst ragyogóbbá tenni az Utat?

Ezek után visszafizette a tartozását tízszeresen, majd így szólt:

- Befelejtem a tanulmányaimat egy reggelen, mert nem bírtam az éhséget elviselni. A te tízezer rjangoddal elért sikereim azonban csak szégyenérzetet keltettek bennem.

Pjon annyira meghökkent, hogy rögtön felugrott, és meghajolt Ho előtt, mondván, hogy ő csak a tíz százalék kamatra tart igényt.

- Hogyan kezelhet úgy, mint egy kereskedőt?! – háborodott fel Ho. Ingujját megrázva kiindult a ház-

ból. Pjon lopva követte a tudóst, aki lement a völgybe, a Déli-hegy melletti kis házába.

– Kie ez a ház? – kérdezte Pjon egy öregasszonytól, aki épp ott mosta a ruhákat.

– Ho mester háza. Szegény ember volt, de mindig olvasott. Egy reggel elhagyta otthonát, és öt évig haza sem tért. Felesége egyedül maradt, és férje távozásának napján évente illendően megtartotta a gyászszertartásokat.

Pjon így tudta meg végül embere nevét. Megkönnyebbülten felsóhajtott, majd hazasietett. Másnap visszatért a házikóhoz mindazzal az ezüsttel, amit a tartozáson felül kapott, de Ho visszautasította.

– Ha meg akartam volna gazdagodni, eldobtam volna egymilliót a szigeten, hogy cserébe a töredékét kapjam?! – kérdezte. – Csak a támogatásodra számítok, hogy elláss minket. Ha küldesz elég ennyit a családomnak és elegendő ruhát, hogy öltözködhessünk, elégedett leszek az életemmel. Miért akarnék a sok pénz miatt aggódni állandóan?

Pjon ezer módon próbálta Hót meggyőzni, de mindhiába. Gondoskodott tehát ételről és ruháról, de ha többet hozott a kelleténél, Ho rögtön a nemtetszését fejezte ki, és megkérdezte:

– Miért akarod a házamba hozni a gonoszt?

Ha Pjon bort hozott magával, akkor a tudós különösen melegen üdvözölte, és a két jóbarát addig iddógált, amíg az ital tartott. Barátságuk elmélyült az évek folyamán. Egy szép napon Pjon megkérdezte, hogyan tett szert Ho egymillió ezüstre öt év alatt. Ho így válaszolt:

– Nagyon jól tudod, hogy országunk nem kereskedik más országokkal, és amit egy tartomány termel, azt mind el is fogyasztja. Tízezer rjanggal mindent felvásárolhatok akármelyik áruból, és olyan áron adhatom tovább, amilyenek nekem tetszik. Ha valamikor egy hivatalnoknak eszébe jutna a kereskedésnek ez a módja, akkor az ország népe nagyon megszenvedné.

– Tulajdonképpen honnan tudad, hogy kölcsön fogok adni tízezer rjant? – kérdezett újra Pjon.

– Nem kegyelmed lett volna az egyetlen, aki kölcsönad nekem. Az Ég úgy rendelte, hogy aki gazdag, tovább gyarapodjon. S ha így van, miért ne adna nekem pénzt? Mihelyt megkaptam a tízezret, máris a kölcsönt adó gazdag ember szerencsés csillagzata alá kerültem.

Pjon tovább faggatózott:

– Manapság a hivatal meg akarja bosszulni a mandzsuktól megtámadott Namhan várának szegényletes elestét. Eljött az ideje annak, hogy bölcs és jó képességű emberek felemelkedjenek és szolgálják az

országot. Miért akar egy ilyen tehetséges ember, mint kegyelmed, ennyire észrevétlen maradni?

– Sokan éltek s haltak meg úgy, hogy soha nem ismerték el őket. Cso Szonggi,¹ aki méltó volt arra, hogy követ legyen egy ellenséges országban, ócska kenderruhában halt meg. Vagy Rju Hjongvon,² aki szakember volt a katonai ellátás területén, arra kényszerült, hogy dologtalanul fejezze be életét Puanban. Mostoha sorsuk mutatja, hogy milyen emberek dirigálnak manapság az államigazgatásban. Magamról annyit, hogy volt egy kis tehetségem az üzlethez, és megvehettem volna akár kilenc király országát, de a tengerbe dobtam a pénzemet, mert tudtam, hogy mindennek semmi értelme.

Pjon nagyot sóhajtva felállt, s távozott.

Pjon régi barátságát ápolt Ri Vang miniszterrel, aki akkoriban a fővárosi helyőrség parancsnoka volt. Egyszer a miniszter megkérdezte Pjontól, hogy ismer-e olyan tehetséges és rátermett embert, akivel egy nagy cél érdekében együtt dolgozhatna. Amikor Pjon megemlítette neki Ho mestert, Ri így szólt:

– Valóban? Mi az utóneve?

– Három éve ismerem, de fogalmam sincs.

– Kérlek, mutass be neki.

Mikor az este leszállt, Ri megparancsolta öreinek, hogy távozzanak, és elsétált a barátjával Ho kunyhójához. Pjon kint hagyta Rit, és tájékoztatta Ho mestert barátja látogatásának céljáról. Ho mintha oda sem figyelt volna, csak annyit mondott:

– Nyisd ki a bort, amit hoztál.

Eliszogattak boldogan, de Pjon közben aggódott Ri miatt, aki kint várt, és hiába hozta fel újra barátja ügyét, Ho továbbra sem figyelt rá. Már jócskán az éjszakában jártak, amikor Ho végre beengedte a látogatót.

Ho meg sem moccant a helyén, mikor Ri belépett, s a parancsnok egy ideig nem tudta, mitévő legyen, de végül bejelentette, hogy a kormány bölcs embereket keres.

Ho csendre intette, s így szólt:

– Az éjszaka rövid, de a mondanivalód hosszú. Felesleges lenne végighallgatni. Mi a kegyelmed rangja?

– Tábornok.

– Valóban? Akkor megbízható tisztje az államnak. Ha ajánlanék önnek egy bölcs remetét, mint, mondjunk, a néhai Csu-ko Liang, megkérhetné-e a királyt, hogy személyesen háromszor látogasson el szegényes kunyhójához?

Ri mérlegelte a dolgot magában, majd így válaszolt:

– Hát ez nehéz lenne, de megtudhatnék-e mást is az elképzeléseiből?

– Mást nem ajánlhatok – válaszolta Ho.

1 Cso Szonggi (1638–1689): irodalmár, aki bár letette a hivatalnoki vizsgákat, mégsem vállalt állami állást

2 Rju Hongvon (1622–1673): kiváló tudós, a felvilágosult sir-hak (reális tudományok) mozgalom kiemelkedő alakja

Ri azonban hajthatatlan volt, így Ho mégiscsak folytatta:
– Mivel a múltban Korea a Ming-dinasztia lekötelezettje volt, a Ming sereg maradéka hazánkba menekült. Mára csavargókként tengődnek és nőtlének. Meg tudnánk-e győzni az udvart, hogy a királyi ház hercegnőit az ő vezéreikhez adják a megfelelő birtokokkal egyetemben?

Ri leszegett fejjel, hosszan hallgatott, majd így felelt:

– Ez is nehéz lenne.

– Ez is nehéz, az is nehéz! Hát akkor mit tud kegyelmed tenni? Van egy másik javaslatom, gondolja, hogy azt meg tudná valósítani?

– Előbb hallani szeretném.

– Ha valaki egy nemes cél érdekében kíván cselekedni, össze kell barátkoznia bátor emberekkel, akiket az Ég is támogat. Ha valaki azt tervezi, hogy egy másik országot megtámad, nem remélhet győzelmet hírszerzők nélkül. A mandzsuk,³ aki urai mindennek, ami az Ég alatt található, gyanítják, hogy nem nyerték el a kínaiak rokonszenvét. Minket, koreaiakat legmegbízhatóbb szövetségésüknek tartanak, mivelhogy elsőként hódoltunk meg nekik. Ha megkérjük őket, hogy ifjaink náluk tanulhassanak és kormányukat szolgálják, mint a Tang- és Jüan-dinasztia korában, továbbá hogy kereskedőink szabadon közlekedjenek, bizonyára tetszeni fog nekik a gesztus, és kérésünket teljesítik majd. Kiválasztjuk a megfelelő ifjakat, mandzsuk-módi szerint levágatjuk hajukat, mandzsuk öltözéket kapnak, és Kínába küldjük őket. A tanult ifjak megfelelnek majd a hivatalnokvizsgákon, a kereskedők pedig mélyen bejutnak az országba, egészen a Jangce folyóig, hogy értesüléseket szerezzenek, és összebarátkozzanak az ottani nemes hazafiakkal. Csak ezek után kezdetjük el tervezni azt a vállalkozást, amellyel országaink szégyenét elseperhetjük. A győzelmet követően keresünk egy embert a Ming-dinasztia Csü ágából, és császárrá tesz-

szük. Ha a Csü ágából nem lenne örökös, Korea és Kína vezető rétege választ majd uralkodásra megfelelő embert. Így országunk Kína tanítómestere lehetne, s élvezhetnénk azt a tekintélyt, hogy Kína nagybátyja lehetünk.

– A mi tudós-hivatalnokaink közül, akik olyannyira ragaszkodnak a hagyományokhoz, vajon melyik fogadná el, hogy fiai mandzsuk hajviseletet és öltözéket hordjanak? – szólalt meg sóhajtozva Ri.

Erre Ho dühösen kiabálni kezdett:

– S vajon kicsodák ezek a tudós-hivatalnokok?! Szentelenség magukat így hívni, hiszen a barbár Je és Mek⁴ földjén születtek! A fehér⁵ kabát és nadrág, amit állandóan viselnek, csak gyászolásra való, a hajukat úgy kötétek meg, mint a déli barbárok! Hogy beszélhet kegyelmed az illemlről?! Fan Vu-Csi tábornok nem féltette a saját fejét, amikor egy személyes sérelmet bosszult meg, vagy Vu-ling király, a Csao-házból, nem szégyellte felvenni barbár ruhát, hogy országát erőssé tegye. Azt mondd, bosszút

akarsz állni a Ming-dinasztiáért, de azért a hajviseletedhez is ragaszkodsz. És ez még nem minden. Edzened kellene magad lovaglásban, kardforgatásban, törvívásban, íjászatban s ködobásban, mégsem vetted le hosszú s széles ujjú ruhádat, és egyre csak az illemlről papolsz. Három ajánlatot is tettem, de egyik sem felelt meg. Hogyan lehet az ilyen ember megbízható tisztviselő? Az olyanoknak, mint kegyelmed, a fejét kéne venni!

Ho körbenézett kardot keresve, mintha kész lenne ott rögtön megölni Rit, aki erre úgy megijedt, hogy kiugrott a hátsó ablakon, s hazáig szaladt.

Másnap Ri ismét betért Ho kunyhójába, de üresen találta. Ho eltűnt.

Ambrus Éva fordítása

3 mandzsuk: mára elkinaiasodott, altaji eredetű, egykor nomád nép Északkelet-Kínában, a dzsücsücsik leszármazottai. 1644-ben foglalták el Pekinget, majd közel négy évtizedes harc után egész Kínát. Dinasztiájuk Csing (Tiszta) néven 1911-ig, a köztársaság kikiáltásáig uralta Kínát. A kínaiak korábban hosszú hajukat a fejük búbján csomóba kötötték, a mandzsuk viszont leborotválták hajukat, amelyet csak középen hagytak meg, hogy azt copfba fonva viseljék. Uralmuk alatt a kínaiaktól is megkövetelték a mandzsuk hajviseletet, a vazallusi függésben lévő koreaiaktól viszont nem.

4 Je és Mek: a koreaiak ősei. Je és Mek törzsi államok szövetsége a Jalu folyó középső folyásánál helyezkedett el Liaotung körzetében; az i.e. 4. századtól kezdve említik őket a kínai krónikák. Vezető rétegük közreműködött a koreai Kogurjo állam (i.e. 37– i. sz. 668) megalakításában.

5 a koreaiak hagyományos viselete fehér színű, amely eredetileg a gyász színe Kelet-Ázsiában